



BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice decembrie 2019

Anul III, nr. 9

Sondaj trimestrial
privind riscurile sistemice
Decembrie 2019

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2601-5331 (versiune *online*)

Cuprins

| | |
|---|----|
| Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice | 5 |
| Anexa 1 Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global | 7 |
| Anexa 2 Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor | 8 |
| Anexa 3 Răspunsurile băncilor la Chestionarul privind riscurile sistemice | 9 |
| Anexa 4 Structura Chestionarului privind riscurile sistemice (decembrie 2019) și precizări metodologice | 20 |

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice

La nivel european, principalele riscuri sistemice considerate cu intensitate ridicată sau persistentă vizează: (i) asumarea de riscuri și evaluarea nesustenabilă a prețurilor activelor în vederea obținerii de randamente, (ii) provocări importante la adresa profitabilității instituțiilor de credit, (iii) preocupările privind sustenabilitatea datoriei private și a celei publice și (iv) asumarea sporită de riscuri din partea instituțiilor nebancale (Anexa 1, Tabel 1). La nivel internațional au fost identificate următoarele riscuri la adresa stabilității financiare: (i) gradul ridicat de îndatorare, în special în sectorul companiilor nefinanciare, (ii) ajustarea apetitului la risc al investitorilor cu implicații pentru piețele emergente, (iii) tensiunile privind comerțul global (inclusiv prin extinderea la tehnologie), (iv) creșterea incertitudinilor geopolitice, (v) riscurile cibernetice, în contextul inovațiilor tehnologice din domeniul financiar și (vi) schimbările climatice (Anexa 1, Tabel 2).

În cadrul exercițiului curent al Chestionarului privind riscurile sistemice¹ derulat de BNR, cele mai mari instituții de credit din România au identificat: două riscuri severe, cinci riscuri ridicate și trei riscuri moderate.

Instituțiile de credit clasează, la egalitate, cele două riscuri severe: tensionarea echilibrului macroeconomic intern și cadrul legislativ incert și imprevizibil în domeniul financiar-bancar. Riscurile respective sunt evaluate cu o probabilitate de apariție foarte ridicată și dificil de gestionat. Comparativ cu exercițiul anterior, riscul privind tensionarea echilibrului macroeconomic intern a urcat din categoria riscurilor ridicate în categoria celor severe, pe fondul unei creșteri a impactului în cazul materializării. Totodată, din perspectiva BNR², acest risc reprezintă principalul element generator de risc sistemic la adresa stabilității financiare din România, de o intensitate ridicată, pe fondul continuării presiunilor generate de deteriorarea deficitelor gemene. De asemenea, conform evaluărilor BNR, riscul provenind din cadrul legislativ incert și imprevizibil în domeniul financiar-bancar este considerat la un nivel ridicat, cu o perspectivă constantă în perioada următoare.

Potrivit băncilor, următoarele riscuri sunt clasate în categoria riscurilor ridicate: (1) riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente, (2) riscul de creștere a costului de finanțare, (3) riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice, (4) riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public și (5) riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială. Evaluările curente privind nivelul riscurilor și capacitatea de gestionare se mențin neschimbate față de exercițiul anterior.

¹ În Tabelul 1 din Anexa 2 sunt prezentate opiniile băncilor cu privire la riscurile sistemice. În Anexa 3 sunt prezentate răspunsurile individuale ale băncilor, iar în Anexa 4 este detaliată structura chestionarului și sunt prezentate unele aspecte metodologice.

² Conform *Raportului asupra stabilității financiare*, ediția din decembrie 2019.

Dintre cele trei riscuri moderate identificate în cadrul exercițiului curent, doar în cazul riscului de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental se constată o reducere a importanței în raport cu celelalte riscuri sistemice, acesta fiind revizuit în scădere față de ediția anterioră, de la risc ridicat la risc moderat. Probabilitatea de apariție și impactul asupra sistemului financiar nu au suferit însă revizuirii semnificative. Din categoria riscurilor moderate mai fac parte următoarele două elemente: (i) riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației și (ii) riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare. Atât pozițiile după importanța riscului, cât și evaluările referitoare la posibilul impact și capacitatea de gestionare s-au menținut neschimbate de la evaluarea anterioară.

Anexa 1

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global

Tabel 1. Principalele vulnerabilități identificate de BCE asupra sistemului financiar european

1. Evaluarea nesustenabilă a prețurilor activelor sugerează posibile viitoare corecții
2. Persistența preocupărilor privind sustenabilitatea datoriei private și a celei publice
3. Provocări la adresa profitabilității băncilor
4. Asumarea sporită de riscuri din partea instituțiilor nebancare poate genera riscuri pentru finanțarea piețelor de capital










Sursa: BCE – *Financial Stability Review* (noiembrie 2019)

Tabel 2. Principalii factori destabilizatori la adresa stabilității financiare la nivel global

1. Gradul ridicat de îndatorare, în special în sectorul companiilor nefinanciare
2. Ajustarea apetitului la risc al investitorilor cu implicații pentru piețele emergente
3. Tensiunile privind comerțul global
4. Creșterea incertitudinilor geopolitice
5. Riscurile cibernetice, în contextul inovațiilor tehnologice din domeniul financiar
6. Schimbările climatice

Surse: IMF – *Global Financial Stability Report* (octombrie 2019), *World Economic Outlook Update* (ianuarie 2020)

Tabel 3. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România*

| | |
|---|---|
|  | Tensionarea echilibrelor macroeconomice interne |
|  | Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente |
|  | Riscul privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar |
|  | Structura și costul finanțării deficitului de cont curent și a deficitului bugetar |
|  | Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental |
|  | risc sistemic sever |
|  | risc sistemic ridicat |
|  | risc sistemic moderat |
|  | risc sistemic redus |

* Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.

Sursa: BNR – *Raportul asupra stabilității financiare* (decembrie 2019)

Anexa 2

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor

Tabel 1. Opinia băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar³ pentru perioada decembrie 2019 – decembrie 2020

| Nr.* | Risc sistemic la adresa sectorului financiar | Nivel curent al riscului** | Dificultatea de gestionare a riscului*** |
|---------|---|----------------------------|--|
| Risc 1 | Tensionarea echilibrelor macroeconomice interne | | |
| Risc 2 | Cadrul legislativ incert și imprevedibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar | | |
| Risc 3 | Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent) | | |
| Risc 4 | Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM | | |
| Risc 5 | Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice | | |
| Risc 6 | Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”) | | |
| Risc 7 | Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale) | | |
| Risc 8 | Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental | | |
| Risc 9 | Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației | | |
| Risc 10 | Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung | | |

| | |
|--|--|
| | risc sistemic sever/foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8) |
| | risc sistemic ridicat/dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6) |
| | risc sistemic moderat/gestionabil (valori absolute între 3 și 4) |
| | risc sistemic redus/ fără probleme (valori absolute între 1 și 2) |

* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.

** Culoarea indică nivelul curent al riscului, luând în calcul probabilitatea de materializare a acestuia și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.

*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.

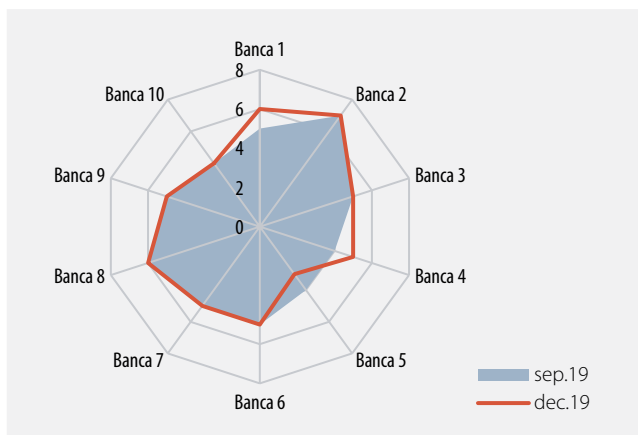
Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestiune a acestuia relativ la exercițiul anterior (septembrie 2019), considerând un prag de materialitate de 0,5 puncte.

³ Pentru structura chestionarului și detalii metodologice, a se vedea Anexa 4.

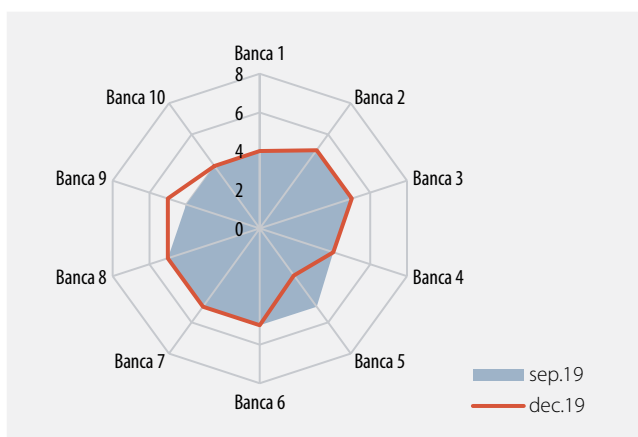
Anexa 3

Răspunsurile băncilor la Chestionarul privind riscurile sistemice

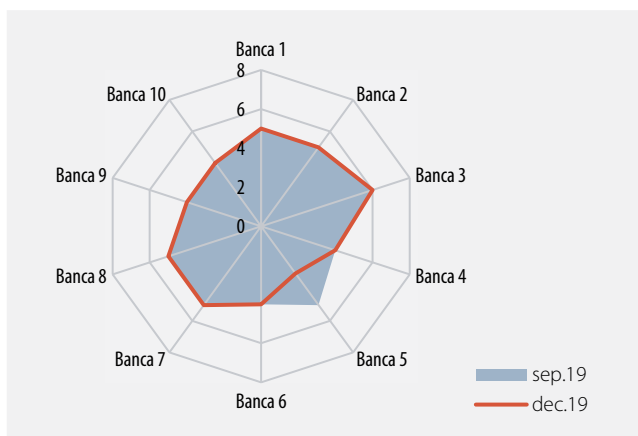
1. Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice



Grafic 1a. Probabilitatea de apariție



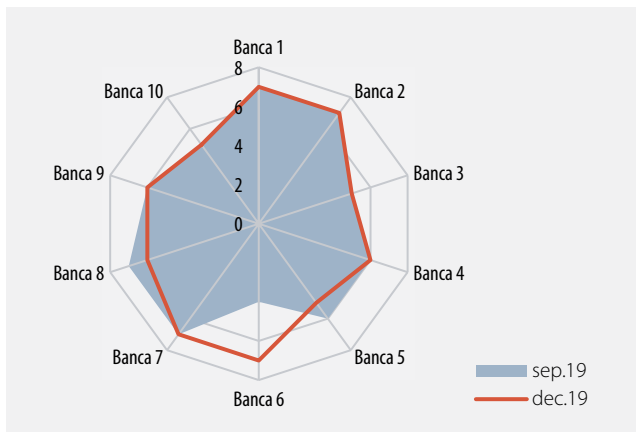
Grafic 1b. Severitatea impactului



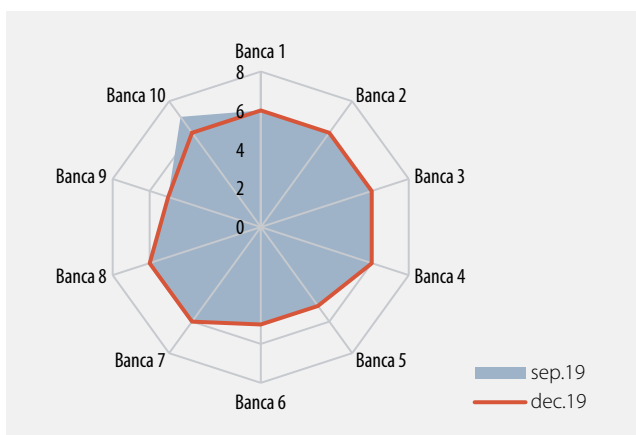
Grafic 1c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

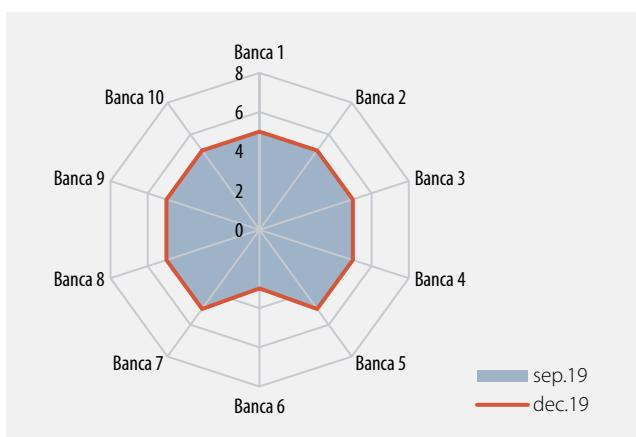
2. Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM



Grafic 2a. Probabilitatea de apariție



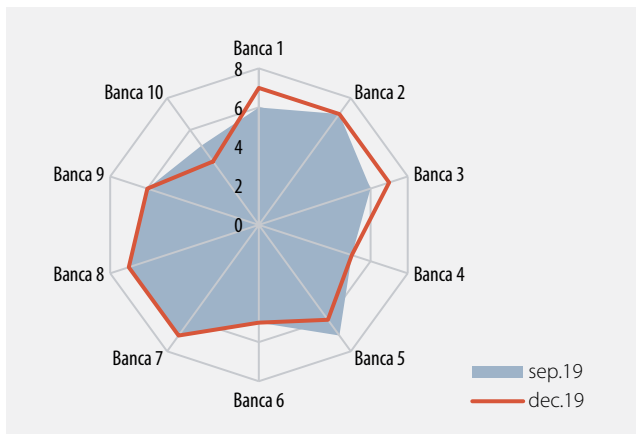
Grafic 2b. Severitatea impactului



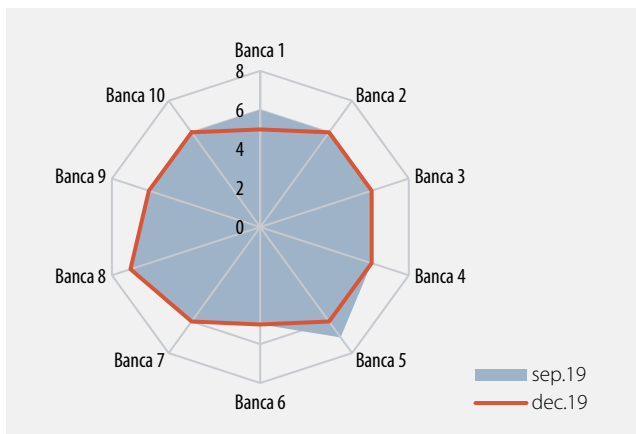
Grafic 2c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

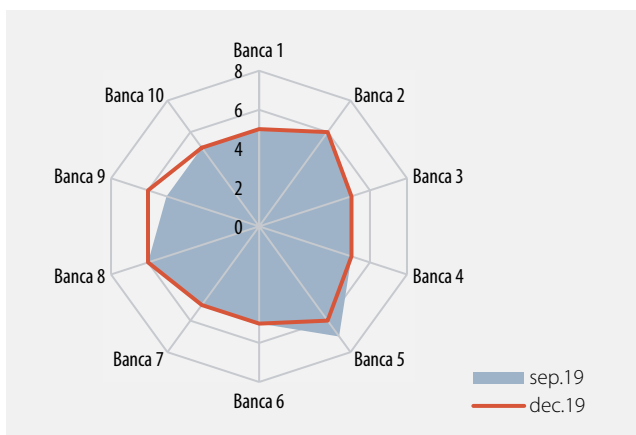
3. Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)



Grafic 3a. Probabilitatea de apariție



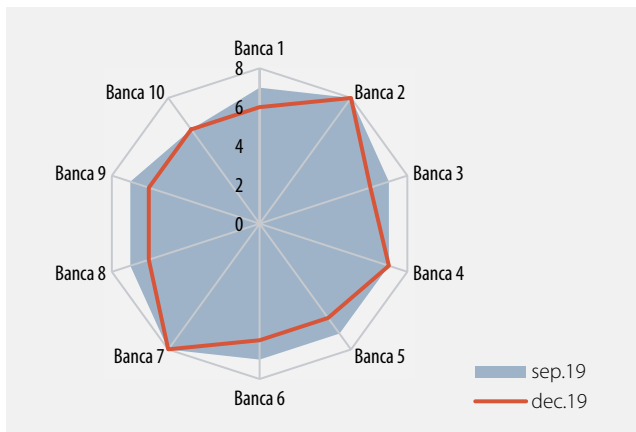
Grafic 3b. Severitatea impactului



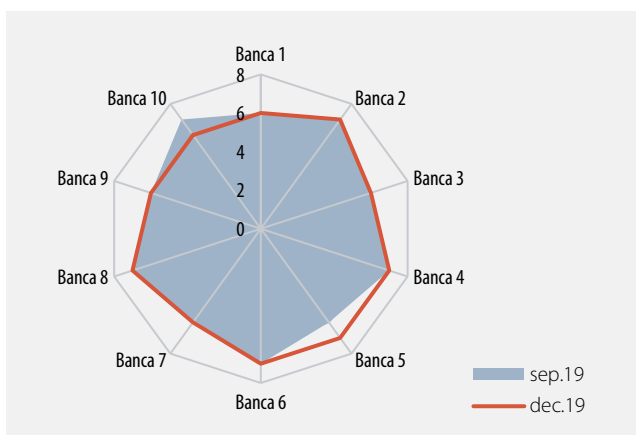
Grafic 3c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

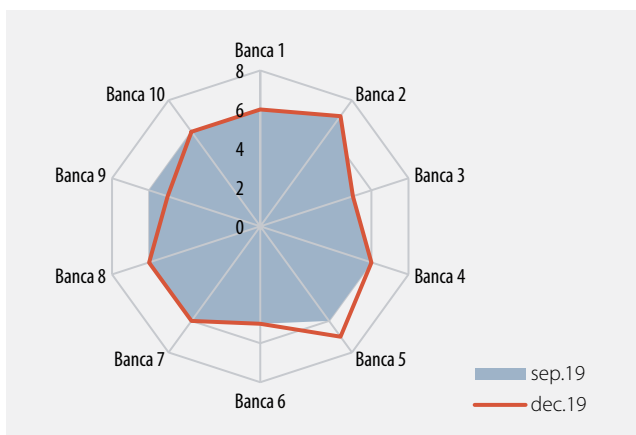
4. Cadrul legislativ incert și imprevizibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar



Grafic 4a. Probabilitatea de apariție



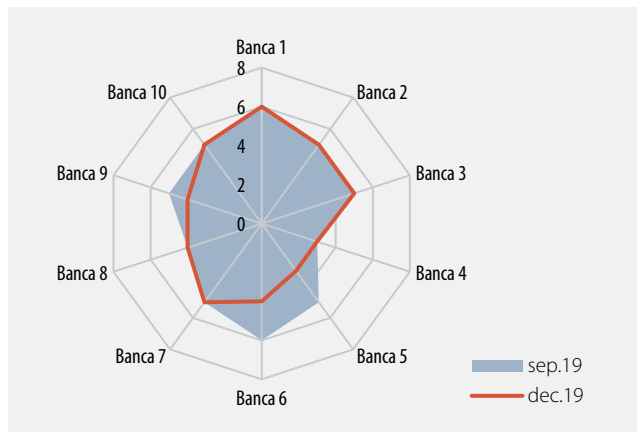
Grafic 4b. Severitatea impactului



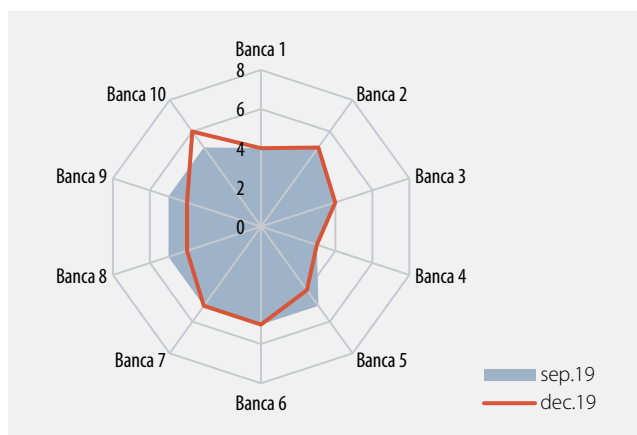
Grafic 4c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

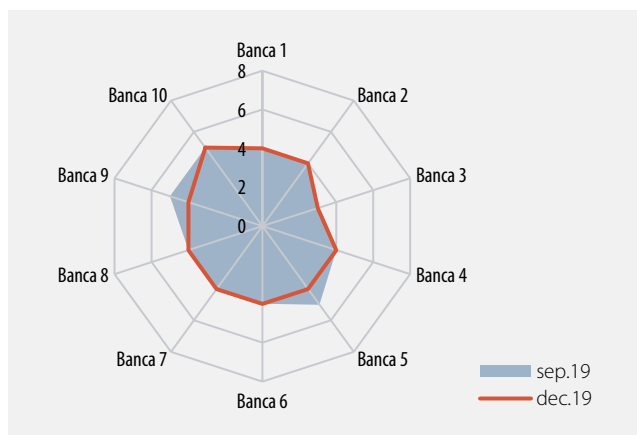
5. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental



Grafic 5a. Probabilitatea de apariție



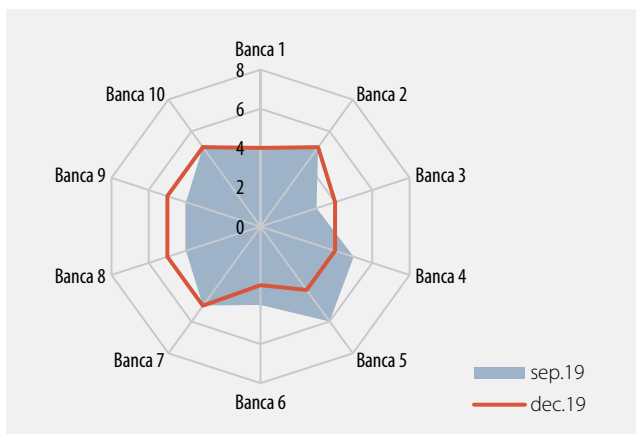
Grafic 5b. Severitatea impactului



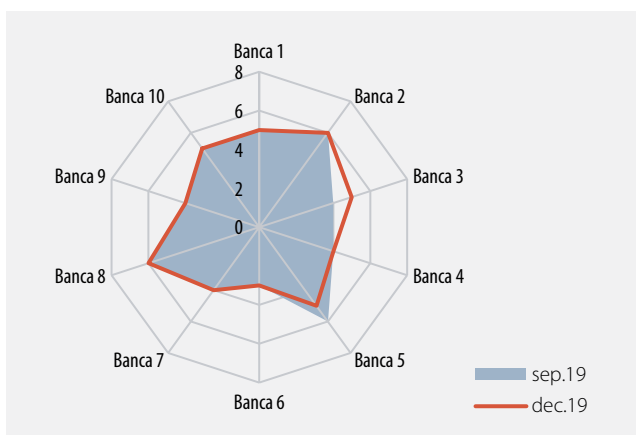
Grafic 5c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

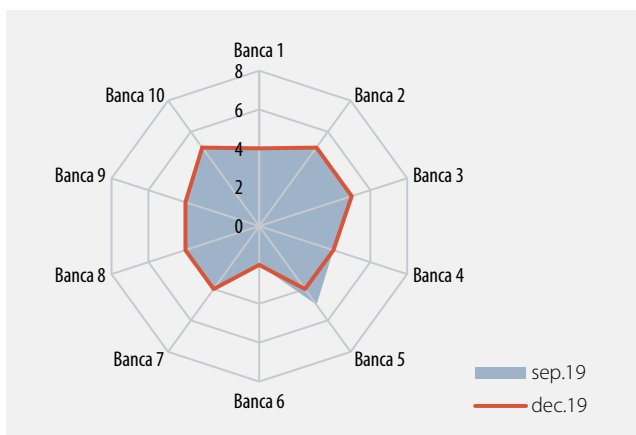
6. Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”)



Grafic 6a. Probabilitatea de apariție



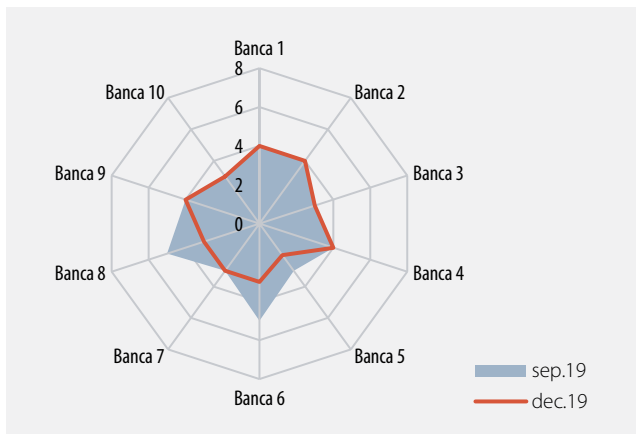
Grafic 6b. Severitatea impactului



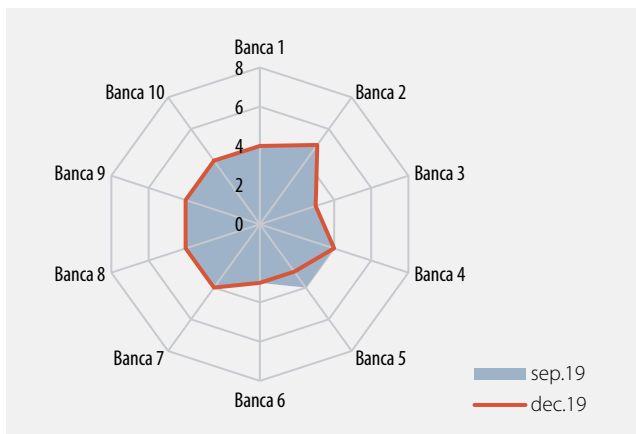
Grafic 6c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

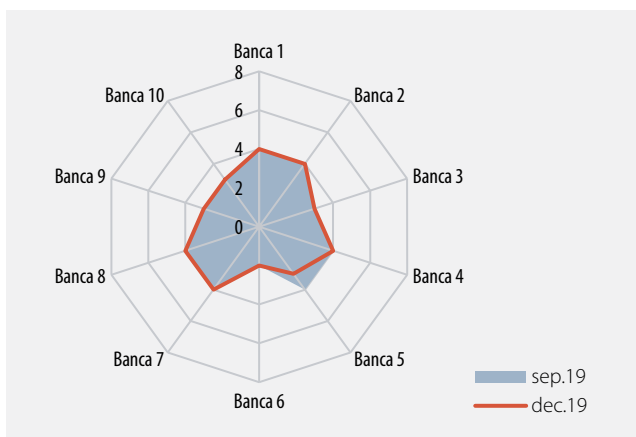
7. Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației



Grafic 7a. Probabilitatea de apariție



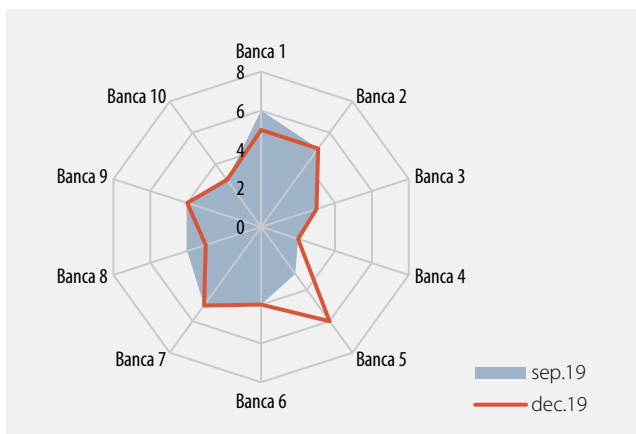
Grafic 7b. Severitatea impactului



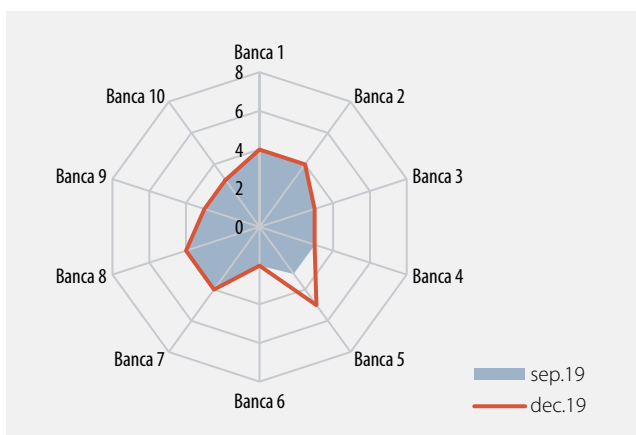
Grafic 7c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

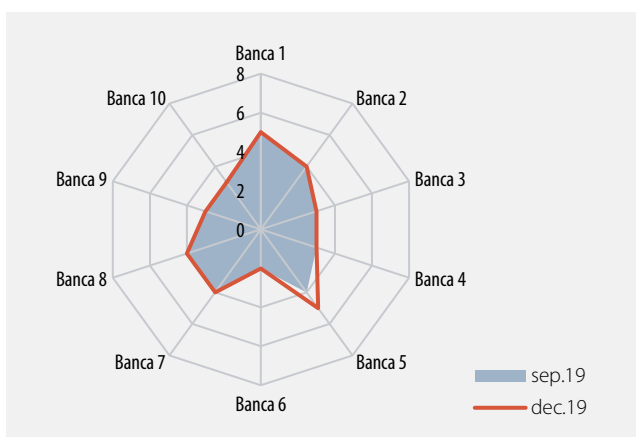
- 8.** Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung



Grafic 8a. Probabilitatea de apariție



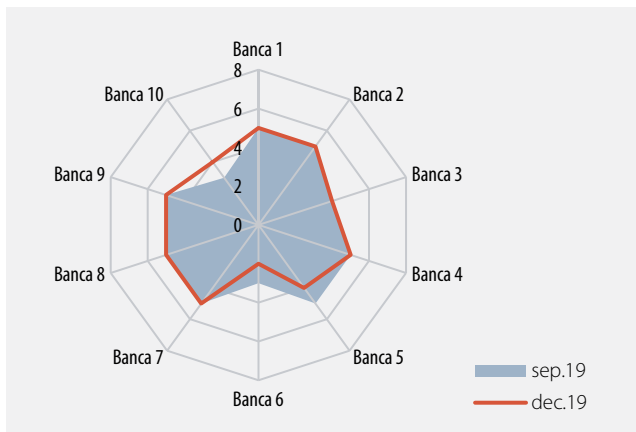
Grafic 8b. Severitatea impactului



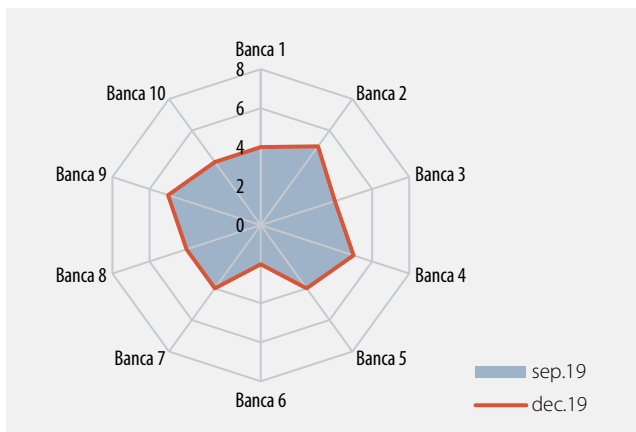
Grafic 8c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

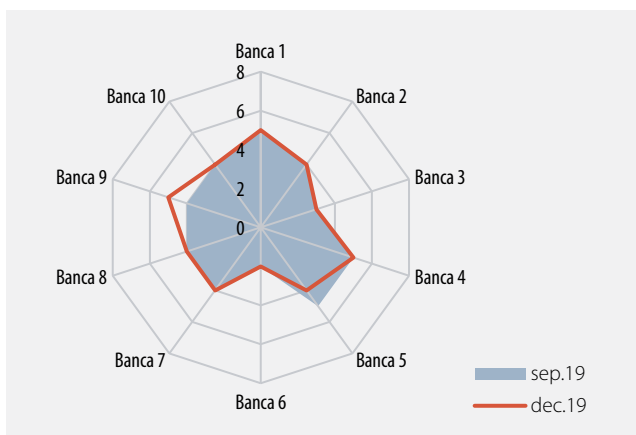
9. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)



Grafic 9a. Probabilitatea de apariție



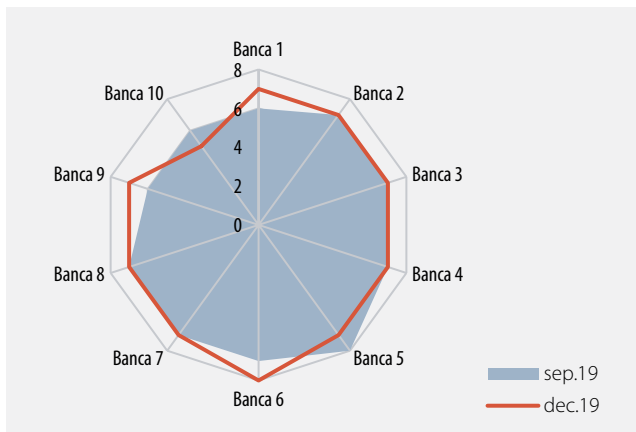
Grafic 9b. Severitatea impactului



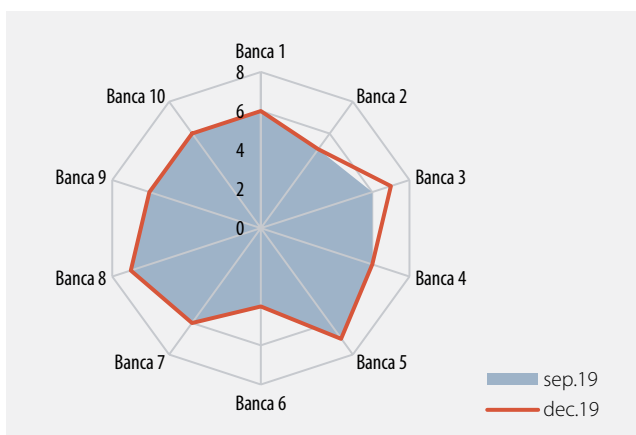
Grafic 9c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

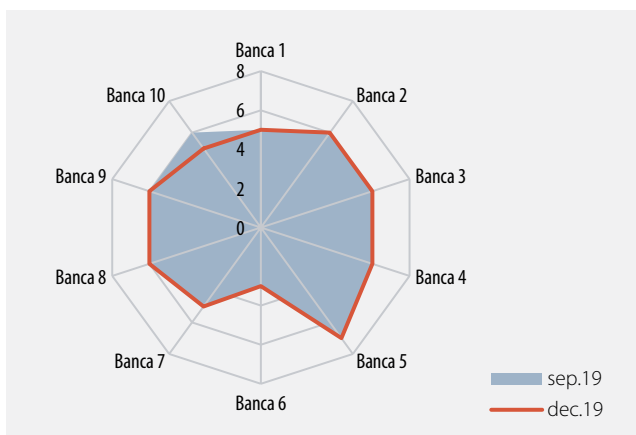
10. Riscul asociat tensionării echilibrelor macroeconomice interne



Grafic 10a. Probabilitatea de apariție



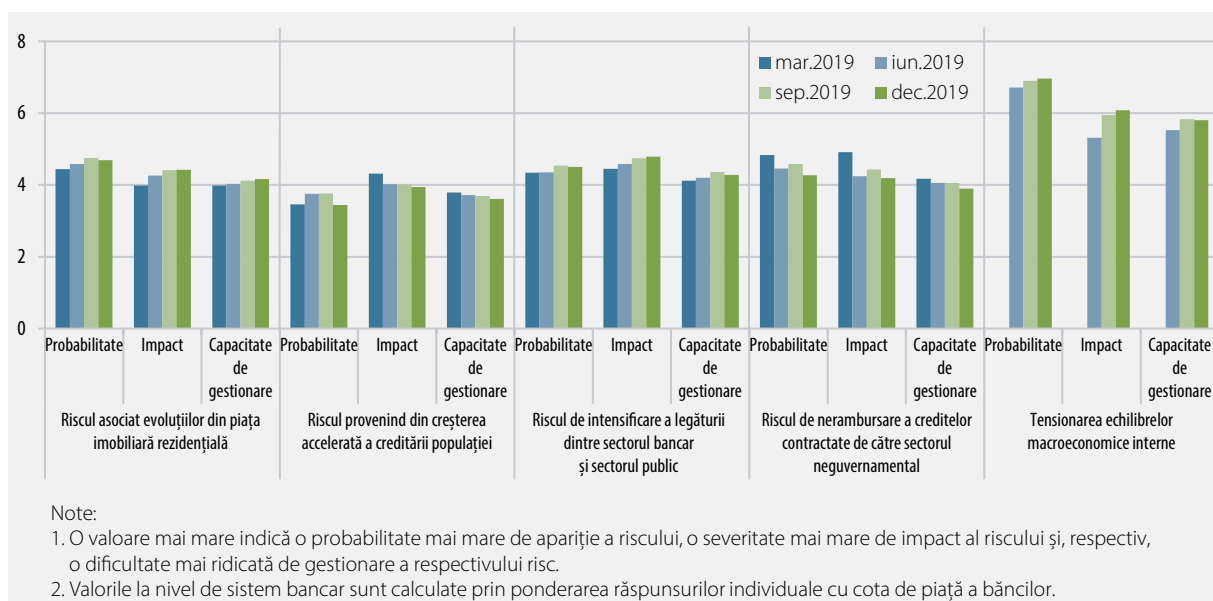
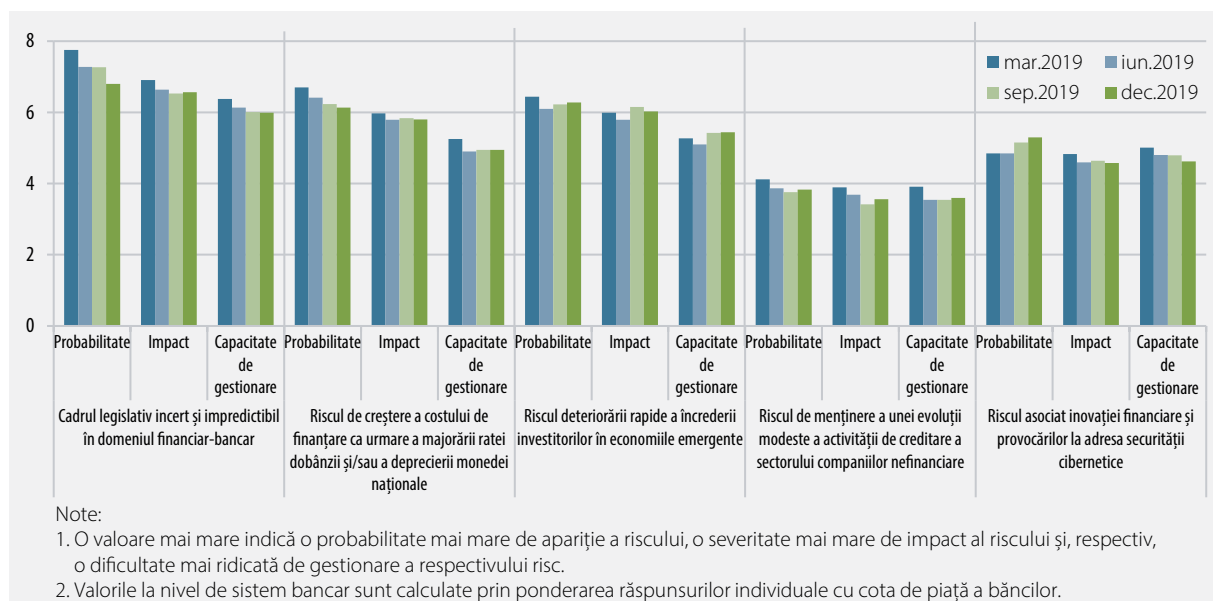
Grafic 10b. Severitatea impactului



Grafic 10c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

Grafic 11. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice



Anexa 4

Structura Chestionarului privind riscurile sistemice (decembrie 2019) și precizări metodologice

| Chestionar privind riscurile sistemice | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Denumirea instituției de credit: | | | | |
| Data de referință: 31-12-2019 | | | | |
| Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „riscul de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010). | | | | |
| 1a | Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-10 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 11 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră. | | | |
| Riscuri sistemice | Importanța riscului (A) | Probabilitatea de apariție a riscului (B) | Impactul potențial asupra sectorului bancar (C) | Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D) |
| 1. Tensionarea echilibrului macroeconomic interne | | | | |
| Riscul reducerii rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent) | | | | |
| 2. Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației | | | | |
| 3. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental | | | | |
| 4. Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung | | | | |
| 5. Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”) | | | | |
| 6. Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM | | | | |
| 7. Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice | | | | |
| 8. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale) | | | | |
| 9. Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar | | | | |
| 10. | | | | |
| 11. | <p>Explicații:</p> <p>(A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 10, unde 1 este cel mai important risc, iar 10 este cel mai puțin important risc. Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D).</p> <p>(B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate, 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură.</p> <p>(C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Extrem de ridicată.</p> <p>(D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri <i>ex ante</i> pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.</p> | | | |

- continuare -

| | |
|--------------------------------------|---|
| 1b | Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare pe care le considerați a fi necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a. |
| Clarificări/ Informații suplimentare | |
| 1. | |
| 2. | |

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la Chestionarul privind riscurile sistemice. Sondajul este transmis celor mai importante 10 bănci din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau circa 86 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna decembrie 2019. Chestionarul este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale acestor instituții.

Mecanismul analizei este următorul: BNR identifică riscurile care pot fi considerate sistemice și solicită băncilor să răspundă în ce măsură opinia lor este asemănătoare, cum ierarhizează respectivele riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar, care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care consideră că este probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, băncile au posibilitatea să propună riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor.

Abrevieri

| | |
|------|--|
| BCE | Banca Centrală Europeană |
| BNR | Banca Națională a României |
| CERS | Comitetul European pentru Risc Sistemic |
| IFN | instituție financiară nebanară |
| FED | Sistemul Federal de Rezerve al Statelor Unite ale Americii |
| FMI | Fondul Monetar Internațional |
| FSB | Consiliul pentru stabilitate financiară |
| UE | Uniunea Europeană |

